

PROF. DR KONSTANTY TOLWIŃSKI
(1876 — 1961)

W dniu 16 maja 1961 rozeszła się żałobna wieść, że prof. dr Konstanty Tolwiński, nestor polskich geologów naftowych, zakończył życie w Krakowie.

Wiadomość ta wywarła głębokie wrażenie i wywołała powszechny żal, gdyż odszedł od nas człowiek wielkiego serca, niezwyklej prawości charakteru, niespożytej energii, rozległej wiedzy i ogromnego doświadczenia zdobytego ciężką i owocną pracą.

Konstanty Tolwiński urodził się 24 grudnia 1876 r. w Krepkowie na Wileńszczyźnie; po ukończeniu szkoły powiatowej w Siewieżu przeniósł się w roku 1893 do Warszawy, gdzie uczęszczał do dwuletniej rzemieślniczej szkoły im. Kühna. Po ukończeniu tej szkoły w roku 1894 przeniósł się do Zagłębia Dąbrowskiego, gdzie odbył praktykę na kopalni węgla Mortimer, by następnie wstąpić do szkoły dla sztygarów w Dąbrowie Górniczej. Po ukończeniu tej szkoły w latach: 1895 — 1899 wziął udział w wyprawie górniczej na Kaukaz, w czasie której zetknął się po raz pierwszy z zagadnieniem gór fałdowych i praktyką górniczo-geologiczną. Fakt ten wpłynął decydująco na dalszy kierunek Jego życia i studiów.

W roku 1899 wpadł w ręce ochrany carskiej za udział w robotniczym ruchu rewolucyjnym Zagłębia, przebył dwa lata w więzieniu w Kaliszu, Piotrkowie i Warszawie, a dalsze trzy lata na wygnaniu w Archangielsku. W latach 1904 — 1910 studiował geologię na Uniwersytecie w Zurychu i tamże doktoryzował się w roku 1910 u prof. Heima na podstawie pracy „Die Grauen Hörner”; praca powyższa weszła później w skład geologicznej mapy Szwajcarii. W latach 1911 — 1912 pracował na Sumatrze w przedsiębiorstwie holenderskim, rozpoczynając w ten sposób karierę geologa naftowego. Stan zdrowia nie pozwolił Mu jednak na dłuż-

szy pobyt w Indiach, w roku 1912 wraca do Europy, odbywa podróż po Skandynawii, Francji i Anglii, po czym rozpoczyna pracę w służbie geologicznej szwajcarskiej. Z wybuchem wojny w roku 1914 zgłasza się do Legionów Polskich w Krakowie, nie mogąc jednak pogodzić się z ówczesnym kierunkiem politycznym w Małopolsce, osiada w Wiedniu. W r. 1916 znajomi ściągnęli Go do Borysławia, z którym odtąd związał się na okres prawie ćwierćwiecza. Początkowo pracuje w firmach prywatnych, po czym w r. 1919 obejmuje po B. K r o p a c z k u kierownictwo reaktywowanej przez przemysł Stacji Geologicznej w Borysławiu. Z bardzo skromnych początków pod Jego ręką Stacja rozwija się w Karpacki Instytut Geologiczno-Naftowy z własną, piękną siedzibą w nowoczesnym gmachu i poważnym personelem naukowym. Równocześnie K. T o ł w i ń s k i zakładał pierwsze zręby pod Wydział Naftowo-Solny Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, którego był kierownikiem do roku 1930.

Przedmiotem pierwszych studiów geologicznych K. T o ł w i ń s k i e g o było wyjaśnienie budowy całego łańcucha polskich Karpat Wschodnich. Temat ten leżał w centrum Jego zainteresowań do r. 1939, a owocem tych studiów było wydanie w r. 1925 i 1939 dwu map geologicznych tego obszaru w skali 1 : 200 000, które na długie lata stały się drogowskazem dla wszystkich prac naukowych i poszukiwawczych w tym rejonie.

W tym okresie wydał K. T o ł w i ń s k i szczegółową pracę pt. „Skol-skie Karpaty Brzeżne” (z tekstem i mapą) i arkusz Skole Geologicznej Mapy Polski w skali 1 : 100 000 z tekstem.

Pod Jego kierunkiem wychodzą w wydawnictwach Stacji Geologicznej następujące prace: Bitków i arkusz mapy 1 : 100 000, Nadwórna B. B u j a l s k i e g o; Karpaty Pokuckie B. Ś w i d e r s k i e g o; Karpaty między Świcą a Łomnicą S. W e i g n e r a i E. J a b ł o ń s k i e g o; Opaka i Mallmanstal S. K r a j e w s k i e g o; Przedmurze Karpat Wschodnich H. C i z a n c o u r t a. W r. 1925 bierze na siebie K. T o ł w i ń s k i ogromny trud zorganizowania pierwszego Zjazdu Asocjacji Karpackiej wyłonionej na XIII Sesji Międzynarodowego Kongresu Geologicznego w Brukseli w r. 1922, której zadaniem miało być zainicjowanie współpracy geologów polskich, czeskich, rumuńskich, jugosłowiańskich i bułgarskich nad stratygrafią, tektoniką i złożami użytecznymi tego obszaru. Na podkreślenie zasługuje wyodrębnienie przez Niego pewnej szczególnej formy tektonicznej złuszkowania fałdu, która pod nazwą „skiby” weszła na stałe do literatury światowej.

Drugą, wielką dziedziną prac K. T o ł w i ń s k i e g o były zagadnienia strukturalne i fizyko-chemiczne polskich złóż naftowych i gazowych. Jako pierwszą Jego pracę z tego cyklu wymienić należy studium o poziomach ropy, gazu i wody w Borysławiu i zawodnieniu Tustanowic. W pracach tych daje On także wskazówki praktyczne, służące zabezpieczeniu złóż przed zniszczeniem obcymi wodami. W służbie tego zagadnienia stanęła kreowana przez Niego w Instytucie pracownia chemiczna, w której inż. K a t z wykonał setki analiz mających wielkie znaczenie dla genezy i korelacji poziomów ropno-gazowych i wodnych wszystkich złóż karpackich.

Opracowania poszczególnych kopalń w Karpatach zostały zebrane w kapitalnym, trzytomowym dziele pod zbiorowym tytułem „Kopalnie Nafty i Gazów Ziemych w Polsce”. Otrzymaliśmy w ten sposób pierwszą, prawie kompletną monografię złóż polskich, do której zawsze sięgać będziemy po podstawowe dla tej dziedziny materiały. Drugi tom prac wyszedł w całości spod ręki K. T o ł w i ń s k i e g o, który w tekście i dołączonym do niego atlasie zawarł całość wiedzy o tym złożu.

Dalszą wielką zasługą K. Tołwińskiego było stworzenie w Borysławiu w r. 1926 miesięcznika pt. *Statystyka Naftowa*, który później zmienił nazwę na *Kopalnictwo Naftowe*. Poza niezmiernie cenną miesięczną statystyką wierceń i produkcji wydawnictwo to w licznych pracach dawało obraz rozwoju poszczególnych rejonów naftowych i wykaz wierceń poszukiwawczych. W nieregularnym wydawnictwie pt. *Karpaty i Przedgórze* wychodziły ponadto syntetyczne, obszerniejsze prace, na temat stratygrafii, tektoniki i złóż Karpat polskich i rumuńskich.

Jako kierownik Instytutu K. Tołwiński przyczynił się w dużej mierze do poprawy gospodarki złożem i eksploatacji w Borysławiu na skutek kontroli geologicznej zamykania wód i racjonalnej likwidacji starych odwiertów.

Osobną kartę w historii geologii i odkryć złóż gazowych zapisał K. Tołwiński jako doradca przedsiębiorstwa „Polmin”, które za Jego wskazówkami dokonało odkrycia bardzo poważnego złoża w Oparach i Roztokach. Wynik tych prac zawarł On w studium pt. „Problemat rezerw gazu ziemnego w Polsce”.

W okresie II wojny światowej K. Tołwiński pełnił w latach 1940—1941 obowiązki zastępcy dyrektora Instytutu w Borysławiu, w czasie okupacji hitlerowskiej usunął się niemal całkowicie od publicznej działalności naukowej i w końcu w r. 1943 wyjechał do Zakopanego.

Po wojnie wrócił do geologii naftowej jako stały doradca geologiczny Centralnego Zarządu Przemysłu Naftowego, Zarządu Przedsiębiorstw Geologicznych i Przedsiębiorstwa Poszukiwania Naftowe, gdzie pracował do śmierci.

Na licznych konferencjach i zjazdach przemysłowych zabierał głos w sprawach poszukiwań forsując szczególnie zagadnienie strefy granicznej Karpat i Przedgórze, i fałdów wgłębnych w grawimetrycznej strefie depresyjnej przebiegającej pod północną granicą depresji centralnej. Dzięki Niemu odkryto na Śląsku Cieszyńskim poważne złoża gazowe w rejonie Dębowca. Na Niżu Polskim przedmiotem bliższego Jego zainteresowania był rejon Kołobrzegu z licznymi wyciekami solanek. W ostatnich latach rozpoczęto tutaj z Jego inicjatywy szczegółowsze badania sejsmiczne i wiercenia geologiczne, niestety nie dane było Inicjatorowi doczekać praktycznych wyników tych prac. Najważniejszą pracą K. Tołwińskiego po wojnie jest obszerne studium pt. „Główne elementy tektoniczne Karpat z uwzględnieniem górotworu Salidów”. Zawarł On w niej długoletnie rozmyślenia oparte na doświadczeniu niemal całego życia i na głębokiej znajomości rozległej literatury karpackiej. Praca ta wnosi nowe wartości do syntezy tektonicznej Karpat.

Ostatnią pracą K. Tołwińskiego, której korektę przeprowadzał w czasie choroby, jest referat pt. „Zagadnienia naftowe w Polsce na tle naftonośnych regionów europejskich”. Praca ta zawiera wiele głębokich obserwacji i analogii złożowych w Polsce i Europie.

Zmarły brał także aktywny udział w pracach Instytutu Naftowego jako członek Komitetu Naukowego. W latach 1958—1960 był również przewodniczącym Rady Naukowej tegoż Instytutu. W r. 1958 Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla pracowników nauki przyznała Mu tytuł profesora zwyczajnego.

W dowód uznania Jego pionierskiej pracy w budowie polskiej geologii naftowej i Jego wybitnej twórczości naukowej Zmarły był odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi i Kawalerskim Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski.

Ponadto w dniu 40-letniego jubileuszu Instytutu Geologicznego w r. 1960 otrzymał On Komandorski Krzyż Orderu Odrodzenia Polski.

W r. 1952 nadano Mu Nagrodę Państwową II stopnia za wybitne osiągnięcia w zakresie odkryć złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

W uznaniu Jego działalności naukowej został powołany w r. 1938 na członka korespondenta Polskiej Akademii Umiejętności.

W r. 1957 został powołany na członka honorowego Polskiego Towarzystwa Geologicznego.

Śmierć zaskoczyła prof. Tołwińskiego w pełni pracy naukowej i zawodowej, a pracowite Jego życie legło kamieniem milowym w historii polskiej geologii naftowej.

Józef Jakub Zieliński

RÉSUMÉ

Le 15 mai 1961 mourût à Kraków le professeur, docteur K o n s t a n t y Tołwiński, doyen des géologues de pétrole de Pologne.

Il naquit le 24 décembre 1876 à Krapków, région de Wilno. Il a terminé ses études secondaires (L'École des maitres mineurs) à Dąbrowa Górnicza en 1899, où il a fait aussi ses travaux pratiques dans la mine Mortimer. La même année il fut arrêté par la police russe de Sureté („Ochraha”) à cause de sa participation dans le mouvement révolutionnaire des ouvriers et il a resté prisonnier pendant deux années. Ensuite il a passé trois ans en exil à Archangielsk.

Dès 1904 jusqu'à 1911 il avait étudié la géologie à l'Université de Zürich, où il a passé sa thèse. En 1911 et 1912 il avait travaillé en caractère du géologue de pétrole à Sumatra; retourné à l'Europe il entra dans le service géologique suisse.

Au commencement de la guerre du 1914 K. Tołwiński présenta ses services à la Légion polonaise à Kraków, mais il n'a pas participé à la guerre.

En 1916 il s'est établi comme géologue à Borysław, ensuite en 1919 il entra en fonctions du directeur de la Station Géologique, où il a développé, pendant presque 25 années, une vive et infatigable activité scientifique. En ce temps il a publié une suite d'excellents travaux, essentiels pour la connaissance des Karpates et des gisements du pétrole en Pologne. Le développement de la Station et la fondation de son nouveau, beau siège sont dus à l'activité de K. Tołwiński.

Simultanément (jusqu'à 1930) il a exécuté les fonctions du directeur du Département de Sel et de Pétrole de l'Institut Géologique de Pologne à Warszawa.

Pendant l'occupation allemande K. Tołwiński s'était retiré de l'active vie industrielle de son pays pour la recommencer après la guerre, et il n'abandonna plus son util et profitable travail jusqu'à sa mort. Il était le géologue-conseilleur de la Centrale Administration de l'Industrie de Pétrole, de l'Administration des Entreprises Géologiques, ainsi que de celle des Recherches Pétrolières. Pour son activité dans le domaine des recherches, K. Tołwiński reçut le Prix de l'État et pour son travail scientifique — le titre du professeur. En outre il a reçu plusieurs autres distinctions.

Traduit par M. Langie

BIBLIOGRAFIA PRAC K. TOLWIŃSKIEGO
PUBLICATIONS DE K. TOLWIŃSKI

- 1910 Die Grauen Hörner. *Vjschr. Naturforsch. Ges.* (Zürich) 55.
- 1917 Przyczynki do geologii Borysławia i okolicy. *Czas. górń. hutn.* Kraków.
- 1916, 1917 Badania geologiczne terenów naftowych na wyspie Sumatrze. *Czas. górń.-hutn.* R. 1., R. 2.
- 1917 Archiwum wiertnicze. *Czas. górń.-hutn.*
- 1917 Archiwum wiertnicze. *Czas. górń.-hutn.*
- 1917 Przyczynki do geologii Borysławia i okolic. *Czas. górń.-hutn.*
- 1917 Sole potasowe. *Czas. górń.-hutn.*
- 1920 Gospodarcze jednostki naftowe. *Czas. naft.*
- 1921 Badania chemiczne solanek wgłębnych Borysławia. *Prz. naft.*
- 1921 Studium o złożach ropnych i wodach podziemnych Borysławia na tle budowy geologicznej. *Prz. naft.*
- 1921 Szyb „Zofia I” w Mrażnicy. *Prz. naft.*
- 1922 Dyslokacje poprzeczne oraz kierunki tektoniczne w Karpatach polskich. *Prz. geogr.*
- 1922 Stacja geologiczna w Borysławiu. *Prz. górń.-hut.*
- 1922 Stacje doświadczalne górniczo-geologiczne. *Prz. górń.-hutn.*
- 1922 Złoża ropy i wody podziemne Borysławia na tle budowy geologicznej. *Biul. Stacji Geol.*
- 1923 Borysław w świetle geologii regionalnej oraz zadania geologii w stosunku do kopalnianego przemysłu naftowego. *Biul. Stacji Geol.*
- 1923 Zawodnienie Borysławia. Ostatni stan w świetle danych geologicznych i statystycznych. *Biul. Stacji Geol.*
- 1924 Niektóre metody zwiększania wydajności złóż ropnych. *Biul. Stacji Geol.*
- 1924 Nowe produktywne otwory Borysławia, Tustanowic i Mrażnicy z r. 1923 do wiercone oraz pogłębione lub zrekonstruowane. *Biul. Stacji Geol.*
- 1924 Rezultaty badań geologicznych na obszarze Karpat brzeżnych między Borysławiem a Stryjem. *Pos. Nauk. PIG.*
- 1925 Skolskie Karpaty brzeżne z uwzględnieniem geologii Borysławia. *Biul. Stacji Geol.*
- 1925 Sprawozdanie tymczasowe z badań wykonanych w lecie 1924 w Karpatach Skolskich. *Pos. Nauk. PIG.*
- 1925 Wskazówki do oznaczania pokładów przy robotach wiertniczych w Karpatach i na Przedgórzu, właściwego prowadzenia notatek w dziennikach oraz układania geologicznego profilów szybowych. *Biul. Stacji Geol.*
- 1926 Gegenwärtiger Stand der Verwässerung des Boryslawer Erdölfelder. *Z. Intern. Ver. Bohring.*
- 1926 Geologia i bogactwa kopalniane Sycylii. *Przem. naft.*
- 1926 Karpacka Stacja Geologiczna. *Przem. naft.*
- 1926 Problemat naftowych wierceń poszukiwawczych w Polsce. *Przem. naft.*
- 1926 Przedgórze Karpat polskich. *Przem. naft.*
- 1926 Sprawozdanie z badań geologicznych w Karpatach, wykonanych w lecie 1925 r. *Pos. Nauk. PIG.*
- 1926 W sprawie zawodnienia szybów w południowo-wschodniej części Tustanowic. *Przem. naft.*
- 1927 —, Krajewski St.: I-ère Excursion: Borysław—Mrażnica. *Mém. I. Réun. Ass. Karpat en Pologne 1925.* Warszawa.
- 1927 —, Krajewski St.: II-ème Excursion: Mrażnica—Schodnica. *Mém. I. Réun. Ass. Karpat, en Pologne 1925.* Warszawa.

- 1927 —, K r a j e w s k i St.: IV-ème Excursion: Vallée du Stryj—Opór (Synowódzko Wyzne, Skole-Beskide). *Mém. I. Réun. Ass. Karpat. en Pologne 1925*. Warszawa.
- 1927 Géologie des Karpates Polonaises orientales de Borysław jusqu'au Pruth. *Mém. I. Réun. Ass. Karpat en Pologne 1925*. Warszawa.
- 1927 Geologia polskich Karpat wschodnich od Borysławia do Brutu. *Biul. Stacji Geol.*
- 1927 Kopalnie w Bieczu. *Przem. naft.*
- 1927 Nahujowice. *Przem. naft. 2.*
- 1927 Przegląd produkcji ropy i gazów w r. 1926. *Przem. naft.*
- 1927 Schodnica. *Przem. naft.*
- 1927 Sprawozdanie z badań geologicznych wykonanych na Przedgórzu Karpat w lecie 1926. *Pos. nauk. PIG.*
- 1927 Ze statystyki naftowej przemysłu rumuńskiego. *Przem. naft.*
- 1927 Z geologii południowej strefy przedgórza polskich Karpat wschodnich. *Spraw. PIG.*
- 1927 Złoża naftowe i gazowe w Karpatach polsko-rumuńskich oraz na ich przedgórzu. *Prz. techn.*
- 1928 Kopalnie nafty i gazów ziemnych w Polsce. Brzeźna strefa karpacka Bitków, Majdan, Rypne, Nahujowice. *Biul. Stacji Geol.*
- 1928 Kopalnie nafty i gazów ziemnych w Polsce. Nahujowice. *Biul. Stacji Geol.*
- 1928 Kopalnie nafty i gazów ziemnych w Polsce. Słoboda Rungúrska. Kosmacz. *Biul. Stacji Geol.*
- 1928 Mapa obszarów naftowych i gazowych Polski w Karpatach i na Przedgórzu. *Biul. Stacji Geol.*
- 1928 O niektórych zjawiskach tektonicznych na przedgórzu Karpat polsko-rumuńskich. *Przem. naft.*
- 1928 Sprawozdanie z robót wykonanych w roku 1927. *Pos. nauk. PIG.*
- 1929 Kopalnie nafty i gazów ziemnych w Polsce. Schodnica, Urycz, Orów, Łopianka i Spas nad Cieczwą, Witwica, Pobuk — Synowódzko, Wyzne. *Biul. Stacji Geol.*
- 1929 Siedmiogrodzkie pola gazowe. Porównanie z Daszawą. *Przem. naft.*
- 1929 Sprawozdanie z robót geologicznych wykonanych w r. 1928. *PIG Pos. nauk.*
- 1930 Niektóre wyniki prac geologicznych dokonanych w Karpatach i na Przedgórzu oraz program robót na okres najbliższy. *Pam. I Zjazdu Geol. Naft. Lwów 1929*. Warszawa.
- 1930 Nowy atlas geologiczny Borysławia. Tekst objaśniający ze szczegółowym wykazem otworów rejonu borysławskiego. *Biul. Stacji Geol.*
- 1930 Przegląd działalności Wydziału Naftowo-Solnego za rok 1929. *Pos. Nauk. PIG.*
- 1931 Einige Resultate der geologischen Forschungen in den Karpathen und dem Karpathenvorland sowie ein Arbeitsprogram für die nächste Zeit. *Intern. Z. Bohrtechnik 39*:
- 1931 Mapa geologiczna okolic Borysławia. Karpaty i Przedgórze. *Statyst. naft.*
- 1931 Mapa tektoniczna Borysławia. *Statyst. naft.*
- 1931 Pola naftowe Schodnicy i Urycza na tle struktury geologicznej. *Statyst. naft.*
- 1931 Sprawozdanie Wydziału Naftowego z badań geologicznych wykonanych w Karpatach i na Przedgórzu. *Posiedz. Nauk. PIG.*
- 1931 Struktura Karpat brzeźnych w rejonie Borysławia. *Statyst. naft.*
- 1931 Wydajność naftowych pól Borysławia. *Statyst. naft.*
- 1931 Geologiczne zasady zamykania wody na kopalniach naftowych w Rypnem, Schodnicy, Uryczu i Borysławiu. *Statyst. naft.*
- 1932 Kulminacje poprzeczne w Karpatach zachodnich oraz ich rola w rozmieszczeniu złóż bitumicznych. *Geol. Stat. naft.*
- 1932 Nowy problem poszukiwawczy. *Geol. Statyst. naft.*
- 1932 Ropienka-Paszowa. *Geol. Statyst. naft.*

- 1932 Rozłoki. La mine de gaz naturel à Rozłoki près de Jasło. *Geol. Statyst. naft.*
- 1932 Szyb Stateland Południe I. w Tustanowicach. *Geol. Statyst. naft.*
- 1932 Znaczenie lasów państwowych w Karpatach polskich i na Przedgórzu jako terenów naftowych i gazowych. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 Centralna depresja karpacka. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 Historyczne kształtowanie się poglądów na budowę geologiczną Borysławia. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 Karpaty zachodnie. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 Mokre. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 Mrażnickie złoża bitumiczne w warstwach nasuniętych. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 P. Dr St. Olszewski w sprawie Karpackiego Instytutu Geologiczno-Naftowego. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 Program naftowych wierceń poszukiwawczych. Borysław.
- 1933 Projekt nowej ustawy naftowej. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 Przykarpicka formacja solonośna i jej znaczenie dla kształtowania się złóż bitumicznych na Przedgórzu. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 Sprawozdanie z działalności Karpackiego Instytutu Geologiczno-Naftowego za rok 1931—1932. *Geol. Statyst. naft.*
- 1933 Truskawiec. *Geol. Statyst. naft.*
- 1934 Eksploracja przedgórza Karpat. Borysław.
- 1934 Główne elementy struktury zewnętrznych Karpat polskich. Lwów.
- 1934 Karpacki Instytut Geologiczno-Naukowy w r. 1933. *Kopaln. naft. Pol. 8.*
- 1934 Karpacki Instytut Geologiczno-Naftowy w r. 1934. *Kopaln. naft. Pol. 9.*
- 1934 Natural gas in Poland. *Bull. Amer. Ass. Petrol. Geol. 18.*
- 1935 Ogólna mapa geologiczna Polski 1 : 1000 arkusz Skole PIG Warszawa.
- 1935 Diapirowe strefy na przedgórzu Karpat polsko-rumuńskich. Borysław.
- 1935 Mapa warstwicowa — Karpaty polskie 1 : 300.000. Borysław.
- 1935 Kilka ważniejszych rozdziałów z czynności Karpackiego Instytutu Geol.-Naft. w r. 1935. *Kop. Naft. Pol. 10.*
- 1936 Méthodes de travail appliquées par le Service Géologique des Karpates et résultats obtenus au cours des 15 dernières années. *Congr. intern. Mines Paris 1935.*
- 1936 Problemat rezerw gazu ziemnego w Polsce. *Rocznik Pol. Tow. Geol. 12.*
- 1938 Les exploitations de pétrole et de gaz naturel en Pologne en 1933—1936. *II Congr. mond Pétrole Paris 1937. I sect. 1 Géol. Paris.*
- 1934—1937 Kopalnie nafty i gazów ziemnych w Polsce. *Biul. Karp. Inst. Geol. Naft. 22 1934—1937.*
- 1937 Objasnienie ark. Skole Mapy Polski 1 : 100.000 PIG Warszawa.
- 1937 Referat. Narada Geologiczna. *Nafta 16.*
- 1938 Perspektywy odkrycia nowych złóż bitumicznych na brzegu Karpat pomiędzy Łomnicą a Czeremoszem oraz niektóre prace poszukiwawcze w latach ostatnich. *Kop. naft. Pol. 13.*
- 1938 Pionierskie zadania wiertnicze na obszarze centralnej depresji Karpat. *Kop. naft. Pol. 13.*
- 1938 Stan kopalnictwa naftowego w Polsce w r. 1937 oraz perspektywy na czas najbliższy. Referat wygłoszony na X Zjeździe Naftowym we Lwowie w maju 1938. *Kop. naft. Pol. 13.*
- 1938 Zagadnienia poszukiwawcze na północnym brzegu Karpat wschodnich. *Kop. naft. Pol. 13.*
- 1938 Zagadnienie prac eksploracyjnych zmierzających do odkrycia nowych złóż bitumicznych w Polsce. *Kop. naft. Pol. 13.*
- 1939 Karpacki Instytut Geologiczno-Naftowy. 20-lecie działalności. *Kop. naft. Pol. 14.*
- 1939 Karpaty wschodnie. Mapa Geologiczna 1 : 200.000. *Kop. naft. Pol. 13.*

- 1939 —, Wutzen E. Karpaty wschodnie. Mapa geologiczna 1:200.000. *Karp. Inst. Geol.-Naft.*
- 1938 Plan 5-cio letnich robót poszukiwawczych w Karpatach i na Przedgórzu. *Kop. naft. Pol.* 13.
- 1939 Potrzeba odkrycia nowego Borysławia. *Kop. naft. Pol.* 14.
- 1939 Skupienie sił i środków w celu zwiększenia produkcji ropy naftowej w Polsce. *Kop. naft. Pol.* 14.
- 1939 Zagadnienie doprowadzenia większych zasobów gazu ziemnego do Centralnego Okręgu Przemysłowego. *Kop. naft. Pol.* 14.
- 1941 Fałdowanie diapirowe a występowanie ropy na przedgórzu Karpat wschodnich. Diapirowaja składczatost i nieftienosnost priedgorii Wostocznych Karpat. *Sowiet Geol.*
- 1946 Na zachodnim brzegu Karpat. Odkrycie Dębowca. „Czytelnik”, Kraków.
- 1947 Nowe perspektywy kopalnictwa naftowego w Polsce z mapką przeglądową. „Czytelnik”, Kraków.
- 1948 Karpacki Geologiczny Instytut Naukowo-Badawczy (projekt). *Wiad. Muzeum Ziemi* 4.
- 1950 Brzeg Karpat. *Acta geol. pol.* 1.
- 1950 Karpaty Polskie. *Acta geol. pol.* 1.
- 1954 Salidy. *Prz. geol.*
- 1956 Główne elementy tektoniczne Karpat z uwzględnieniem górotworu Salidów. *Acta geol. pol.*
- 1957 Perspektywy rozwoju przemysłu naftowego. *Nafta*, Kraków.
- 1961 Zagadnienia naftowe w Polsce na geologicznym tle niektórych naftonośnych rejonów Europy. *II Kongres Instytutów Naftowych*, Kraków.